

Ганна Губіна,
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри цивільного
та трудового права
Національного університету
«Одеська морська академія»

ЛІЦЕНЗІЙНІ УМОВИ ПРОВАДЖЕННЯ СТРАХОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В МОРСЬКІЙ СФЕРІ В УКРАЇНІ

Проаналізовані Ліцензійні умови провадження господарської діяльності з надання фінансових послуг (крім професійної діяльності на ринку цінних паперів), затверджені Постановою Кабінету Міністрів України від 07.12.2016 р. № 913, визначено їхні недоліки. Запропоновано можливі шляхи вдосконалення останнього, спираючись на підзаконні нормативно-правові акти з цього питання, що були чинні до них. Обґрунтована необхідність таких змін.

Ключові слова: морська сфера, ліцензійні умови, страхування, нормативно-правовий акт, фінансові послуги.

Бібл.: 4.

Губина А.

Лицензионные условия осуществления страховой деятельности в морской сфере в Украине

Проанализированы Лицензионные условия осуществления хозяйственной деятельности по предоставлению финансовых услуг (кроме профессиональной деятельности на рынке ценных бумаг), утвержденные Постановлением Кабинета министров Украины от 07.12.2016 г. № 913, определены их недостатки. Предложены возможные пути совершенствования последнего, ссылаясь на подзаконные нормативно-правовые акты по этому вопросу, которые действовали до них. Обоснована необходимость таких изменений.

Ключевые слова: морская сфера, лицензионные условия, страхование, нормативно-правовой акт, финансовые услуги.

Gubina G.

Licensing conditions of realization of insurance activities in the Ukrainian maritime sphere

The Licensing conditions of economic activity for the provision of financial services (except for professional activities in the securities market), approved by the Cabinet of Ministers of Ukraine from 07.12.2016 № 913, are analyzed, their defects are identified. There are no provisions that take into account the peculiarities of insurance in the marine sphere, documents that allow the insurer not to fulfill its obligations on time or not at all.

The possible ways of improving the latter are proposed, referring to the by-laws and regulations on this issue, which were in force before them. The list of documents for obtaining a license to conduct business in the field of marine insurance in accordance with p.17-19 of Licensing Conditions No. 913 must be supplemented 1) certificate of the financial status of the founders (participants) of the insurer, confirmed by an auditor (auditing firm); 2) economic justification of the planned insurance (reinsurance) activity; 3) a copy certified by the applicant in accordance with the established procedure for conducting internal financial monitoring; 4) certified by the applicant a copy of the document on the appointment of the employee responsible for conducting internal financial monitoring, information about senior officials or specialists responsible for conducting financial monitoring.

Licensing conditions No. 913 about organizational requirements also require bringing of additional information specific to insurance in the maritime sphere, such as placing on its website (web page) of the insurer data about the general amount of insurance contracts concluded with details on each type of insurance and the total insured amount specified above contracts with updating 1 time per quarter start.

Keywords: marine sphere, licensed terms, insurance, legal act, financial services.

Постановка проблеми. З прийняттям нового Закону України «Про ліцензування видів господарської діяльності» від 02.03.2015 р. № 222-VIII в нашій державі відбувається переосмислення всіх складових цього явища, в т. ч. ліцензійних умов провадження страхової діяльності в морській сфері. Так, у 2016 р. був прийнятий новий підзаконний нормативно-правовий акт (надалі – НПА) з цього питання, тобто Ліцензійні умови провадження господарської діяльності з надання фінансових послуг (крім професійної діяльності на ринку цінних паперів), затверджені Постановою Кабінету Міністрів України від 07.12. 2016 р.

№ 913 (надалі – Ліцензійні умови № 913). Однак чинність останнього у сучасних умовах викликає багато питань, непорозуміння для майбутніх ліцензіатів, здобувачів ліцензії тощо. На наш погляд, це є підставою для розгляду Ліцензійних умов № 913 та надання рекомендацій щодо переосмислення, внесення змін до положень цього НПА.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням правового регулювання ліцензування господарської діяльності в Україні в адміністративно-правовому напрямку займалися М. О. Агапова, О. В. Кашперський, П. М. Пальчук, І. Д. Пастух, М. В. Савчук тощо. Проте їхні роботи не містять розгляду саме ліцензування страхової діяльності в морській сфері в Україні. Однак сучасні наукові розробки з цієї проблематики теж відсутні.

Мета статті – окреслення особливостей, недоліків та переваг ліцензійних умов провадження страхової діяльності в українській морській сфері та надання рекомендацій щодо усунення негативних, спірних аспектів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Ліцензійні умови № 913, на відміну від своїх попередників (Ліцензійні умови провадження страхової діяльності, затверджені Розпорядженням Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 28.08.2003 р. N 40 (надалі – Ліцензійні умови N 40) (втрата чинності від 30.05.2017 р.)), є зразком поєднання декількох видів фінансових послуг (наприклад, залучення фінансових активів із зобов'язанням щодо наступного їх повернення; надання послуг з фінансового лізингу; надання коштів у позику, в тому числі на умовах фінансового кредиту; надання гарантій та поручительств; послуги у сфері страхування; послуги в системі накопичувального пенсійного забезпечення в частині адміністрування недержавних пенсійних фондів; надання послуг з факторингу; адміністрування фінансових активів для придбання товарів у групах; управління майном для фінансування об'єктів будівництва та/або здійснення операцій з нерухомістю; довірче управління фінансовими активами), надання яких можливо лише за наявності ліцензії на провадження господарської діяльності (п. 4 Ліцензійних умов № 913) [1]. На наш погляд, такий законодавчий підхід зумовлений існуванням та чинністю Закону України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» від 12.07.2001 р. №2664-III, де у ст. 4 даного НПА закріплено, що належить до фінансових послуг [2]. Ефективність, вдалість такого заходу можна визначити лише при оцінці Ліцензійних умов № 913 в вищевказаному аспекті.

Так, із аналізу цього підзаконного НПА можна встановити, що він містить, по-перше, загальні умови для отримання ліцензії на провадження господарської діяльності з надання фінансових послуг, по-друге, кадрові, організаційні, технологічні та спеціальні вимоги, що поширюються на всі фінансові установи незалежно від обраного виду фінансової послуги. Додатково закріплені вимоги для певних видів фінансових послуг, у т.ч. для страхування також морській сфері. Однак у Ліцензійних умовах № 913 не зазначено будь-яких особливостей, положень для діяльності у морській сфері, хоча тут вартість об'єкта страхування доволі висока. А тому потребує значну кількість коштів для здійснення страхових виплат у разі настання страхового випадку. У Законі України «Про страхування» від 07.03.1996 р. № 85/96-ВР (надалі – Закон № 85/96-ВР) відсутній перелік видів страхування, характерний саме для морської сфери, але у ст. 6, 7 цього НПА прописані види добровільного та обов'язкового страхування, деякі з них на власний розсуд, вважаємо, можна віднести до морської сфери в нашій державі [3]. Отже, у Законі № 85/96-ВР постала потреба внести до нього класифікацію напрямків страхування за таким критерієм – за сферою діяльності (наприклад, морська тощо). Це актуально, оскільки, як відомо, Україна знаходиться на шляху до членства в ЄС і, відповідно, потребує приведення свого національного законодавства до європейського. У законодавстві країн-членів ЄС є НПА, де зазначена, закріплена дозволена діяльність тільки за наявності морської ліцензії та без неї (наприклад, Закон Сполученого Королівства Великої Британії та Північної Ірландії про морські та прибережні райони доступу 2009 р.).

Аналіз переліку документів, що подаються для отримання ліцензії згідно з п. 17-19 Ліцензійних умов № 913 порівняно з Ліцензійними умовами № 40, дає змогу стверджувати про їхнє зменшення: заява, фінансова звітність, анкета керівника/головного бухгалтера фінансової установи, опис документів, що подаються для одержання ліцензії, копія паспорта керівника здобувача ліцензії (або довіреної особи) із відміткою органу державної податкової служби про повідомлення про відмову через свої релігійні переконання від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків, правила страхування для кожного добровільного виду страхування, який зазначається здобувачем ліцензії в заяві про отримання ліцензії, а для філії страховика-нерезидента – ще копії документів про освіту, в тому числі документів, що підтверджують проходження керівником та головним бухгалтером філії страховика-нерезидента підви-

щення кваліфікації (п. 18, 19 Ліцензійних умов № 913, п. 3.1 Ліцензійних умов N 40) [1, 4]. На нашу думку, п. 18 Ліцензійних умов № 913 про фінансову звітність потребує корегування, бо відсутність певних фінансових показників діяльності фінансової установи в неї може призвести до короткострокового функціонування страховика у вищевказаній сфері, неможливості виконати останнім своїх зобов'язань (наприклад, страхові виплати). Враховуючи економічну ситуацію в нашій державі, специфіку морського страхування та для захисту прав страхувальників необхідно перейняти попередній досвід та доповнити цей підзаконний НПА такими документами: 1) довідкою про фінансовий стан засновників (учасників) страховика, підтверджену аудитором (аудиторською фірмою); 2) економічним обґрунтуванням запланованої страхової (перестраховальної) діяльності; 3) завірену заявником копію затверджених в установленому порядку правил проведення внутрішнього фінансового моніторингу; 4) завірену заявником копію документа про призначення працівника, відповідального за проведення внутрішнього фінансового моніторингу, з інформацією про керівних посадових осіб або фахівців, які відповідають за проведення фінансового моніторингу.

П. 24 Ліцензійних умов № 913 про організаційні вимоги також потребує внесення додаткової інформації, характерної для страхування у морській сфері, – це розміщення на власному вебсайті (вебсторінці) страховика даних про загальну кількість укладених договорів страхування з деталізацією за кожним видом страхування та загальну страхову суму зазначених вище договорів з оновленням 1 раз на початок кварталу. На наш погляд, така інформація надасть можливість страхувальнику у процесі здійснення господарської діяльності в морській сфері уникнути в майбутньому ризику неотримання своєчасної страхової плати, а для страховика – можливість завчасно попередити своє банкрутство та невиконання своїх зобов'язань. Якщо загальна страхова сума за укладеними договорами страхування перевищує розмір статутного фонду такого страховика, то цей статутний фонд необхідно збільшити на 50% від його величини, і страховий резерв має дорівнювати 75% від загальної суми укладених договорів страхування.

Ще необхідно встановити, щоб страховик один раз у квартал надавав гласності інформацію про порушення строку здійснення страхових виплат на своєму вебсайті (вебсторінці) в Інтернеті. Такий захід змусить страховиків своєчасно виконувати свої зобов'язання, оскільки ця сфера доволі вузькоспеціалізована, і лише деякі страхові компанії реально функціонують у цьому напрямку в Україні.

Висновки. Таким чином, чинні Ліцензійні умови № 913 ще не досконалі, але універсальні, оскільки застосовуються при отриманні ліцензії на господарську діяльність з надання фінансових послуг. Такий підзаконний НПА, на наш погляд, потребує таких змін, враховуючи специфіку морського страхування в Україні: 1) закріплення окремих вимог, характерних лише для аспекту, який вивчаємо; 2) внесення зазначених вище змін.

Список використаних джерел

1. Ліцензійні умови провадження господарської діяльності з надання фінансових послуг (крім професійної діяльності на ринку цінних паперів): затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 07.12.2016 р. № 913. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/913-2016-p> (дата звернення: 19.06.2019).
2. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг: Закон України від 12.07.2001 р. № 2664-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2664-14> (дата звернення: 19.06.2019).
3. Про страхування: Закон України від 07.03.1996 р. № 85/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-вр> (дата звернення: 19.06.2019).
4. Ліцензійні умови провадження страхової діяльності: затв. Розпорядженням Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 28.08.2003 р. N 40 (втрата чинності 30.05.2017 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0805-03?lang=uk> (дата звернення: 19.06.2019).

References

1. *Licenzijni umovi provadzhennya gospodarskoyi diyalnosti z nadannya finansovih poslug (krim profesijnoyi diyalnosti na rinku cinnih paperiv)* [Licensing conditions for conducting business activities in providing financial services (except for professional activity in the securities market)]: zatv. Postanovoyu Kabinetu Ministriv Ukrayini vid 07.12.2016 roku № 913. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/913-2016-p> (data zvernennya: 19.06.2019).
2. «*Pro finansovi poslugi ta derzhavne reguluyuvannya rinkiv finansovih poslug*»: *Zakon Ukrayini vid 12.07.2001. [On Financial Services and State Regulation of Financial Services Markets: Law of Ukraine from 12.07.2001]. (n.d.)*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/913-2016-p> [in Ukrainian].

3. «*Pro strahuvannya*»: *Zakon Ukrayini vid 7.03.1996. [On Insurance: The Law of Ukraine from 7.03.1996]. (n.d.)*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-вр> [in Ukrainian].
4. *Licenzijni umovi provadzhennya strahovoyi diyalnosti: zatv. Rozporyadzhenniam Derzhavnoyi komisiyi z reguluvannya rinkiv finansovih poslug Ukrayini vid 28.08.2003 roku N 40 [Licensing conditions for the insurance activity: security. By the order of the State Commission for Regulation of Financial Services Markets of Ukraine from 28.08.2003 No 40]* (vtrata chinnosti 30.05.2017 roku). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0805-03?lang=uk> [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 19.06.2019.